

POTENȚIALUL TURISTIC AL RELIEFULUI CARSTIC

Prof. LAURA ARĂBOAEI – Liceul Sportiv, Alba Iulia
Prof. MARCEL ARĂBOAEI - Colegiul Tehnic „Al. Domșa”, Alba Iulia

"...natura este cel mai desăvârșit maestru ce de nenumărate secole lucrează pentru a îmbraca pământul cu formele cele mai artistice, a-l înfrumuseța cu ornamentele neînchipuite, tăind monumentele neperitoare"

Gheorghe Munteanu-Murgoci

"ferice de țara care are regiuni carstice și peșteri - în aceste locuri omul de știință are încă un vast câmp de investigație, speologii găsesc un vast domeniu unde să-și exerseze dorința de necunoscut și priceperea de explorări, turiștii loc de reculegere și desfătări peisagistice iar economiștii o mare mină de aur."

Marcian Bleahu

Fondul turistic natural, reprezintă un factor de atractivitate esențial, influențând dezvoltarea fenomenului turistic, factor de care se leagă existența sau absența activităților turistice în diferite zone și care în funcție de raportul dintre cantitatea și calitatea acestuia, se poate situa în 3 situații:

- raport de echilibru - rezulta o dezvoltare complexă turismului;
- lipsa raportului de echilibru - rezulta două situații:
 - a. când domina aspectul calitativ se ajunge la o valorificare intensă, de mari proporții și de lungă durată-care duce la o concentrare a turismului;
 - b. când lipsește aspectul calitativ față de cel cantitativ, acest deficit se poate compensa prin amenajări și dotări speciale, care duce la dispersie areala a turismului;
 - c. când lipsește aspectul calitativ, cât și cel cantitativ, apar probleme în dezvoltarea turismului.

Cadrul natural, reprezentat prin componentele fizico-geografice îndeplinește atât rolul de suport al activităților în domeniul turismului, cât și rolul motivational pentru desfășurarea activităților turistice generat de o serie de caracteristici: frumusețe, grandoare, diversitate, varietate,

unicitate, răspândire și accesibilitate.

Cea mai importantă componentă a cadrului natural sub aspectul potențialului turistic este aceea a reliefului, care prin caracteristicile lui influențează trasaturile și potențialul turistic al tuturor componentelor naturale și antropice.

La nivelul reliefului, în funcție de treptele și formele majore ale acestuia, având în vedere caracteristicile morfogenetice, morfometrice și morfologice ale acestuia se diferențiază și potențialul turistic, muntele fiind în general cel mai atractiv, spectaculos și căutat de turiști, acesta mărind valoarea turistică a elementelor pe care le suportă: clima, apele, vegetația, fauna într-o măsură mai mare decât zonele colinare și de câmpie.

Pe lângă apartenența și corelarea potențialului morfoturistic cu treptele și formele de relief, acesta mai este influențat și determinat de substratul litologic, structura geologică și acțiunea diferențiată a factorilor exogeni, ceea ce face ca potențialul, motivația și obiectivele turistice generate de relief, să poată fi grupate pe diverse categorii:

- relief format pe roci dure;
- relief format pe roci moi (gresii, conglomerate);
- relief glaciario-alpin;

- ° relief vulcanic;
- ° relief fluvial;
- ° relief litoral;
- ° relief carstic s. a.

Un tip de relief din cele enumerate face obiectul comunicării de față și acesta este acela al **reliefului carstic**, motivat pe de o parte de tema, dar și de valoarea potențialului turistic generat de varietatea peisajului, formelor, fizionomiei, contrastelor și concentrării pe unitari de suprafață rezultat în funcție de modul de comportare la acțiunea factorilor generatori, dar și a interesului care l-a ridicat în rândul cercetătorilor.

Modalitatea de tratare și prezentare, încearcă să surprindă aspecte generale ale valențelor turistice ale formelor carstice, dar și al prezentei și situației acestora (prin exemple și evaluări cantitative și calitative) la nivelul țării, al treptelor majore de relief, a Munților Apuseni, a județului Alba și a Munților Trascaului, în scopul cunoașterii și punerii în valoare a potențialului acestora.

România ca țară, deține o suprafață cu roci carstice de 4752 km. p., ceea ce reprezintă 2 % din teritoriu, pondere relativ mică față de alte țări "carstice și speologice" din Europa - Franța, Italia, Spania, Jugoslavia - însă contrar acestei situații România se numără printre țările cu activități de cercetare și inventariere a formațiunilor carstice dintre cele mai vechi și bine puse la punct din Europa și din lume: savantul Emil Racovița, primul institut de speologie din lume, catalog de inventariere al peșterilor s.a.

La nivelul țării repartitia suprafețelor carstice pe unitari geografice este inegală, astfel: Carpații Orientali - 18 %; Carpații Meridionali - 16 %; Carpații Occidentali - 52% Podișul Dobrogei - 13 %, celelalte unități având suprafețe neglijabile.

În ceea ce privește elementele și formele reprezentative și cuantificabile dezvoltate pe calcare, în România au fost inventariate peste 12000 de peșteri (1995), 59 defilee, 243 văi cheie și 11 văi tip canion (în mare parte pe calcare) - M. Grigore 1989, iar în Munții Apuseni, la o suprafață carstică de 1132 km²,

numărul peșterilor era de 4000 (2000), și cel al cheilor și defileelor de 51 respectiv 4, iar în Munții Trascaului un număr de 138 peșteri, și 18 sectoare de chei. -P. Cocean - 2000.

Diversitatea formelor de relief carstic cu ridicat potențial turistic depinde în mare măsură de conținutul în Ca CO₃, permeabilitatea calcarelor, existența apelor în circulație, gradul de carstificare, tipuri morfologice de carst, tipurile structurale de carst, tipurile de contact cu zonele din jur, morfologia endocarstică și exocarstică, condițiile climatice și influența omului.

În funcție de situarea depozitelor de calcar, la suprafață sau la adâncime deosebim două forme de morfologie carstică: **exocarstul și endocarstul**.

Morfologia exocarstică cuprinde gama de forme carstice situate la suprafață, acolo unde substratul carbonatic a oferit agenților externi diverse posibilități de acțiune, generând forme de depresionare și forme pozitive.

Dintre formele de depresionare cele mai cunoscute și cu valoare turistică sunt:

1. lapiezurile cu tipurile lor:

- ° de disoluție - ex. Platoul Vascau;
- ° de eroziune - ex. Culmea Ciumerna;
- ° rigole - ex. Podișul Mehedinți;
- ° de diaclaza - ex. Podișul Mehedinți-Ponoare
- ° turme de miei - ex. Munții Trascau;
- ° câmp de lapiezuri - ex. Munții Trascau

2. dolinele cu tipurile lor:

- ° de disoluție - ex. Munții Pădurea Craiului;
- ° de prăbușire - ex. Zona Padis;
- ° de sufoziune - ex. Platoul Padis;

3. uvalele:

- ° tectonice - ex. Munții Pădurea Craiului;
- ° fluviatile - ex. Munții Pădurea Craiului;

4. depresiuni carstice:

- ° de captare carstică - ex. Depr. Padis;
- ° de denudare carstică - ex. Depr. Bai - Metaliferi;

5. văile carstice:

- ° -transversale (de captare, antecedente

- si epigee);
- văile seci (sohodoale);
- văile oarbe - ex. zona Padis - Cetățile Ponorului;
- vai fund de sac (de recul) - ex. Cioclovina;
- vai de doline - ex. zona Vascau;
- depresiuni de contact carstic -ex. Zaton.;
- 6. cheile:
 - epigenetice - ex. Valisoarei, Mănăstirii s.a.;
 - de captare - ex. Rametului, Galbenei;
 - de antecedenta - ex. Fenesului;
 - de subsidenta - ex. Munții Pădurea Craiului.
- 7. deefilee - ex. Ariesului ,Crisului Repede ,Crisul Negru;
- 8. ponoarele - ex. zona Cetățile Ponorului.

Morfologia endocarstica este influențată de acviferele carstice, care determina formarea in masa de calcar a peșterilor si avenelor. Cele 4000 de peșteri din munții Apuseni sunt răspândite inegal, cele mai multe fiind in muntii Padurea Craiului si Munții Bihorului-pestelSOO in fiecare zona montana, in Munții Trascaului fiind 320 de peșteri.

Tipuri genetice de peșteri:

- de origine tectonica - ex. Cetatile Ponorului;
- de origine hidrodinamica - ex. Peștera Vântului.

Elementele caracteristice peșterilor, care prin forme ,dimensiuni j formațiuni conferă valoare turistica sunt reprezentate prin:

- gurile de pestera - care pot avea intrări orizontale ,descendente si ascendente;
- galeriile - se găsesc in 2 situații :active (cu apa)si fosile si pot avea profil circular, triunghiular, patritic, neregulat care, in funcție de dimensiuni, poate influenta accesul si deplasarea in peștera;
- profilul longitudinal al galeriilor, care poate fi cu: urcușuri si coborasuri, descendent, ascendent, in trepte, cu praguri (prăbușiri) - care influențează efortul si viteza de deplasare;
- profilul in plan orizontal -care poate fi: cu ramificații, cu coturi, liniar, neregulat;
- sălile - formate prin coroziune, eroziune si prăbușire;
- puțurile si avenele- formate prin tectonica, gravitație (prabusire) si de apa;
- rețelele carstice -imbinarea si dispunerea galeriilor si sălilor;
- prăbușirile de peșteri - duc la formarea canioanelor si podurilor naturale;
- microformele (speleoteme) - confera frumusețe peșterilor, fiind reprezentate prin: stalactite, stalagmite, coloane, valuri, draperii, plansee.

Peșterile, prin frumusețea lor, au fost si vor rămâne cele mai tainice, curioase si fascinante locuri de pe Terra

BIBLIOGRAFIE

1. Marcian Bleahu - *Relieful carstic*, Ed. Albatros 1982.
 2. Pompei Cocean - *Munții Apuseni* -forme carstice Ed. Academiei 2000.
 3. Minai Grigore - *Chei si defilee in România* Ed. St. si Enciclopedica 1989.
- * * * - *Tratat Geografia României*, Ed. Academiei 1981.